

ўқув жараёнини режалаштиришни яхшилаш, билиш фаолияти ва ўқув тарбиявий жараёнларни бошқариш, башоратлаш, ташхислаш, ўқитишни лойиҳалаштиришда қўлланилади.

Моделлаштириш методи кейинги пайтларда тилшуносликка фаол татбиқ қилина бошлади. Бунда олимлар мазкур методнинг бир қатор афзалликлари ва прагматик жиҳатларини назарда тутадилар. Бунни қуйидагича изоҳлаш мумкин:

- биринчидан, моделлаштириш тавсифий эмас, амалий метод ҳисобланади;
- иккинчидан, моделлаштириш методи ҳар қандай шароитда оптимал (“энг қулай”, “энг мақбул”) ҳисобланади;
- учинчидан, моделлаштириш методи иқтисод қилиш принципига таянади. Бунда узун таъриф ва тавсифларга эҳтиёж бўлмайди;
- тўртинчидан, объектни тушунтириш ва изоҳлашни осонлаштиради ва соддалаштиради.

Ижодий таълимда ажратилган ўқув элементлари маълум тизимга солинади ва ҳар бир ўқув элементи мазмунини очиб берувчи ўқув материали матни тайёрланади. «Ҳар қандай ўқитиш тизимида марказий ўринни билимларнинг таянч тушунчалари эгаллайди. Агар улар услубий жиҳатдан муфассал ишлаб чиқилмаса, ўқитишда юқори самарага эришиб бўлмайди» [4]. Ўқув материали ўзаро мантиқан боғланган қисмлардан иборат. Шу туфайли уни қисмларга — ўқув элементларига ажратиб тушунтириш самарали ҳисобланади. Баён қилиш услуби ўқув материални элементларга ажратиб ўргатишда энг қулай иш услуби саналади. Қолаверса, берилган ахборотнинг ҳажми қанча кичик бўлиб, қанча кўп текширилса, таълим жараёни шунча муваффақиятли бошқарилади.

Адабиётлар

1. Сластенин В.А. Педагогика. - М.: Издательский центр "Академия", 2002. - 576 с.
2. Кузьмина Н.В., Куприна Е.В. Использование базы знаний для развития приемов и способов работы с информацией //Ж. Информатика и образование, 2001, № 4, -Б. 44-46.
3. Овакимян Ю.О. Теория и практика моделирования обучения. Автореф. дис. ... д-ра пед. наук. -М., 1989. -32 с.

Дилноза САИДОВА

Фарғона вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази мактабгача, бошланғич ва махсус таълим методикалари кафедраси ўқитувчиси

ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАР ТАЪЛИМ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ВОСИТАСИ

Мақолада инновацион педагогик технологияларнинг ривожланиши ва уларнинг ўқув-тарбия жараёнига кириб келиши, шунингдек, ахборот технологияларининг тез алмашинуви ва такомиллашуви жараёнида ҳар бир педагог-ўқитувчи ўз касбий тайёргарлигини, педагогик маҳоратини ривожлантириб бориш хусусида фикр юритилган.

Калим сўзлар: лойиҳа, таълим, бўлажак ўқитувчи, касб маҳорати.

В статье рассматривается развитие инновационных педагогических технологий и их проникновение в образовательный процесс, а также развитие профессиональной подготовки, педагогического мастерства каждого педагога в процессе оперативного обмена и совершенствования информационных технологий.

Ключевые слова: проект, образование, будущий учитель, профессиональные навыки.

The article considers the development of innovative pedagogical technologies and their penetration into the educational process, as well as the development of professional training, pedagogical skills of each teacher in the process of rapid exchange and improvement of information technologies.

Key words: project, education, future teacher, professional skills.

Дарҳақиқат, барча касбкорлар тизимида ўқитувчилик касби муҳим ижтимоий аҳамият касб этади. Зеро, ўқитувчи ёш қалблар камолотининг меъморидир. Бугун у ёшларни ғоявий – сиёсий жиҳатдан чиниктириб, табиат, жамият, тафаккур тараққиёти, қонуниятларини ўргатар экан, аввало, у

ёш авлодни келажак меҳнат фаолиятига тайёрлаши, касб – ҳунар эгаллашларига кўмаклашиши ва жамият учун муҳим бўлган ижтимоий – иқтисодий вазифани ҳал этишга чоғламоғи даркор. Ана шу масъулият ўқитувчидан ўз касбининг моҳир устаси бўлишни, ўқувчи - ёшларга тарбиявий таъсир кўрсатиб, уларнинг кизиқиши, қобилияти, истеъдоди, эътиқоди ва амалий кўникмаларини ҳар томонлама ривожлантиришнинг оптимал йўллари излаб топадиган касб эгаси бўлишни талаб этади. Бунинг учун ўқитувчи педагогик маҳорати устида доим изланиши, унга замонавий талаблар асосида ёндашиши ўқитувчининг ижодий ташаббускорлигини оширишга кўмаклашади. Педагогик маҳоратнинг моҳият - мазмунини, касб малакаларини шакллантириш ва ривожлантиришнинг йўллари, воситалари, шакллари ташкил этади. Чунончи, педагогик маҳорат мазмунидан ўқитувчи – тарбиячига педагогик ижоди, педагогик техникаси, таълим – тарбия жараёнини ташкил этиш қобилияти ўқитувчи – талаба ҳамкорлиги, муомаласи, касб маданияти, тафаккури, тарбиячининг маънавий – маърифий тарбия ишларини ташкил этиш маданияти ва уни амалга ошириши ва бу жараёнда ўз хулқ – атворини, ҳиссиётини тартибга солиш ва ривожлантириш каби масалалар ўрин олган. Шунингдек, замонавий ўқитувчида касбий малакага доир топшириқ ва вазифаларни ечиш учун ўқув-тарбия жараёнини бошқариш ҳамда унга раҳбарлик қилиш, педагогик-психологик нуқтаи назаридан ёндашиш, таълим-тарбия жараёнини модернизатсиялаш, ўқув-тарбия жараёнига замонавий педагогик технологияларни татбиқ этиш кўникмаси мужассамлашган бўлмоғи лозим.

Маълумки, гаплашаётган кишилар бири гапиради, иккинчиси тинглайди. Мулоқотнинг самарадорлиги ана шу икки қирранинг қанчалик ўзаро мослиги, бир-бирини тўлдиришига боғлиқ экан. Машҳур америкалик нотик, психолог Дейл Карнеги “Яхши суҳбатдош – яхши гапиришни биладиган эмас, балки яхши тинглашни биладиган суҳбатдошдир”, деганда айнан шу қобилиятларнинг инсонларда ривожланган бўлишини назарда тутган эди [1].

Мутахассисларнинг аниқлашича, ишлаётган кишилар вақтининг 45%и кимларнидир тинглашга сарф қилар экан, одамлар билан доимий мулоқотда бўладиганлар – савдо ходимлари, алоқачилар, раҳбарлар, мухбирлар 35-40% ойлик маошларини одамларни тинглаганликлари учун оларканлар. Бундан шундай хулоса келиб чиқадики, коммуникациянинг энг қийин соҳаларидан ҳисобланган тинглаш қобилияти одамга кўпроқ фойда келтираркан.

Мулоқот – инсонларнинг маълум бир жамода ёки гуруҳда ҳамкорликдаги фаолиятлари жараёнида вужудга келадиган эҳтиёжларидан бўлиб, фаолиятлари давомида ўзаро муносабатларга киришиш жараёни ҳисобланади [2]. Мулоқот фақат инсонларга хос бўлган жараёндир. Кишиларда фаолият жараёнида бир - бирларига ниманидир айтиш истаги туғилади. Мулоқот – одамлар ўртасида биргаликдаги фаолият эҳтиёжларидан келиб чиқадиган боғланишлар ривожланишининг кўп қиррали жараёнидир. Мулоқот биргаликда фаолият кўрсатувчилар ўртасида ахборот айирбошлашни ўз ичига олади. Бунда муносабатнинг коммуникатив жиҳати ҳисобга олинади. Кишилар муносабатга киришишда, аввало, тилга мурожаат қиладилар. Мулоқотнинг яна бир жиҳати муносабатга киришувчиларнинг ўзаро биргаликдаги ҳаракати - нутқ жараёнида фақат сўзлар билан эмас, балки ҳаракатлар билан ҳам айирбошлашдан иборат. Масалан, муносабатга киришар эканмиз, у бизни қониқтурса имо-ишора билан мулоқотда бўламиз. Муносабатнинг кейинги жиҳати мулоқотга киришувчиларнинг бир-бирларини идрок эта олишларидир. Демак, мулоқот жараёнида коммуникатив (ахборот узатиш), интерактив (ўзаро биргаликда ҳаракат қилиш) ва перцептив (ўзаро биргаликда) идрок этиш амалга оширилади.

Инновацион педагогик технологияларнинг ривожланиши ва уларнинг ўқув-тарбия жараёнига кириб келиши, шунингдек, ахборот технологияларининг тез алмашинуви ва такомиллашуви жараёнида ҳар бир педагог-ўқитувчи ўз касбий тайёргарлигини, педагогик маҳоратини ривожлантириб боришини талаб этади. Таълим самарадорлигини ошириш, шахснинг таълим марказида бўлишини ва ёшларнинг мустақил билим олишларини таъминлаш учун таълим муассасаларига яхши тайёргарлик кўрган ва ўз соҳасидаги билимларни мустаҳкам эгаллашдан ташқари замонавий педагогик технологияларни ва интерфаол услубларни биладиган, улардан ўқув ва тарбиявий машғулотларни ташкил этишда фойдаланиш қоидаларини биладиган ўқитувчилар керак. Бунинг учун барча фан ўқитувчиларини педагогик ва ахборот технологиялар, интерфаол услублар билан қуроллантириш ҳамда олган билимларини ўқув-тарбиявий машғулотларда қўллаш малакаларини узлуксиз ошириб бориш лозим.

Таълим муассасаси ўқитувчисининг фаолияти шахсни тарбиялаш жараёнида таълим-тарбия олиш шароитларини яратиш, унинг эҳтиёжларини қондириш ва қобилиятларини очиш ҳамда ривожлантиришга йўналтирилган бўлиши лозим. Таълим муассасаси ўқитувчисининг малакаси махсус ва педагогик фанлар билан ёритиладиган икки қиррага эга бўлиши лозим ва у доимо “Нима учун ўқитиш керак?”, “Қандай ўқитиш керак?” деган саволларга жавоб топиши зарур. Бу жавоблар

педагогика фанининг асосий қоидалари ва қонуниятларига мос ҳолда талқин қилиниши, шунингдек, таълим хусусиятлари эътиборга олинган билимларга асосланган бўлиши лозим. Педагогиканинг муҳим муаммоларидан бири ўқитувчининг мутахассислиги ва фаолиятининг асосини ташкил этиш шарт бўлган педагогик жараён назариясини ишлаб чиқишдир. Замонавий ўқитувчиларнинг билим ва кўникмаларига қўйиладиган талаблар. Ўқитувчилар ўзлари ўқитаётган ўқувчиларининг руҳиятларига мос равишда мулоқотда бўла олиш, замонавий педагогик технологияларни эгаллаш ва ўқув-тарбиявий жараёнда қўллаш олиши керак. бугунги кунда анъанавий таълимни замонавийлаштириш йўлида биргина технологияга асосланган ўқитиш учрамайди. одатда, ўқитишда бир неча технологияларнинг элементлари бирданига қўлланилади, чунки педагогик технология – бу ўқув жараёнини тўлиқлигича эгалловчи лойиҳа, яхлитлилик, натижа, яъни ўқув жараёнини инсон ва техник имкониятларини ҳисобга олган ҳолда аниқ мақсад, натижага йўналтирилган жараёндир.

Ўқитувчи замонавий педагогик технологияларнинг ўқув-тарбия жараёнидаги ўрни, улардан фойдаланиш, шунингдек, усул, метод ва технология тушунчаларининг фарқлай олишлари, “Ақлий ҳужум”, “Тармоқлар”(Кластер) “Ассесмент” методлари, “Бумеранг”, “Скарабей”, “Чархпалак”, “Резюме” “Кейс-стади” ва шу каби технологиялар ҳақидаги билимларга эга бўлишлари ва улардан ўқув-тарбия жараёнида фойдалана олишлари лозим.

Ҳозирги замон таълим тизимидаги амалий тажриба шуни кўрсатадики олдиндан пухта лойиҳалаштирилган дарс, албатта, ўқитувчи ва ўқувчига дарсни қизиқарли бўлиши, шунингдек ижобий натижага эришишларига имконият яратади ҳамда дарснинг самарадорлигини оширади.

Адабиётлар

1. Дейл Карнеги. Муваффақият калити. Тошкент, “Янги аср авлоди”, 2010. 221 б.
2. Сафо Очил. Мустақиллик маънавияти ва тарбия асослари. Тошкент, “Ўқитувчи”, 1995. -254 б.
3. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении: Кн.для учителя. - М.: Просвещение. 1987. - 190 с.
4. Петровский А.В. Социальная психология коллектива. - М.: Просвещение. 1978. - 292 с.
5. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. - М.: Педагогика. 1989. - Т.1. - 489 с.

Махлиё КУКИБОЕВА

Преподаватель Наманганского
Государственного Университета

ОСОБЕННОСТИ И ПРЕИМУЩЕСТВА КОММУНИКАТИВНОГО ПОДХОДА К ПРЕПОДАВАНИЮ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

В данной статье изложены происхождение, использование, особенности и преимущества коммуникативного подхода к обучению иностранного языка. Также приведены некоторые упражнения по развитию коммуникативной компетенции учащихся.

Ключевые слова: коммуникативный подход к обучению иностранному языку, подход основанный на задачах, грамматическая компетентность, коммуникативная компетентность, грамматическая точность, беглость, задача, подход.

In article was described the origin, usage, peculiarities and benefits of communicative approach to foreign language teaching. There given some suggested activities to develop learners' communicative competence.

Key words: communicative approach to foreign language teaching, task based approach, grammatical competence, communicative competence, grammar accuracy, fluency, task, approach

В настоящее время, существует огромная потребность в качественном обучении языку во всем мире, а знание английского языка считается одним из ключей к успеху и дальнейшему развитию во всех областях. Эта постоянно растущая потребность привела к созданию новых методик, включая преподавание языка на основе коммуникативного подхода, который направлен на улучшение владения английским языком с помощью развития хороших коммуникативных навыков. Целью большинства традиционных методов является формирование грамматической компетенции учащегося, а CLT (Communicative language teaching - коммуникативный подход преподавания языка) в основном занимается формированием и совершенствованием коммуникативной компетенции,